

تطبيق عفاف و الزمات آن در قرآن و قوانین ایران

هانیه قهرمانی مطلق

سرشناسه	: قهرمانی مطلق، هانیه، ۱۳۶۹-
عنوان قراردادی	: ایران. قوانین و احکام Iran. Laws, etc
عنوان و نام پدیدآور	: تطبیق عفاف و الزامات آن در قرآن و قوانین ایران/ هانیه قهرمانی مطلق.
مشخصات نشر	: تهران: مکی، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری	: ۱۷۹ ص.
شابک	: ۱۲۰۰۰۰۰ ریال: ۹-۳-۹۸۵۹۳-۶۲۲-۹۷۸
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه: ص. [۱۷۲] - ۱۷۹؛ همچنین به صورت زیرنویس.
موضوع	: حجاب
	Hijab (Islamic clothing)
	حجاب -- جنبه‌های قرآنی
	Hijab (Islamic clothing) -- Qur'anic teaching
	حجاب -- ایران
	Hijab (Islamic clothing) -- Iran
	حجاب -- قوانین و مقررات -- ایران
	Hijab (Islamic clothing) -- Law and legislation -- Iran
رده بندی کنگره	: ۱۷/BP۲۳۰
رده بندی دیویی	: ۶۳۶/۲۹۷
شماره کتابشناسی ملی	: ۸۷۰۵۶۸۷
اطلاعات رکورد کتابشناسی	: فیبا

نویسنده: هانیه قهرمانی مطلق

عنوان: تطبیق عفاف و الزامات آن در قرآن و قوانین ایران

طراح جلد: محمد حسین عبدالغفوری

صفحه آرا: فاطمه عسکریان

چاپ اول: پاییز ۱۴۰۰ تیراژ: ۱۰۰۰ جلد تعداد صفحات: ۱۷۹ صفحه

قطع: وزیری قیمت: ۱۲۰۰۰۰ تومان شابک: ۹-۳-۹۸۵۹۳-۶۲۲-۹۷۸

کلیه حقوق چاپ و نشر برای ناشر محفوظ است.

تلفن درخواست کتاب: ۰۹۰۱۵۷۵۶۲۲۹

فهرست مطالب

۱۱.....	مقدمه
۱۳.....	اهمیت عفاف
۱۵.....	فصل اول: بررسی عفاف از ابعاد گوناگون
۱۷.....	مقدمه
۱۷.....	مفهوم‌شناسی عفاف و حیا
۱۷.....	عفاف در لغت
۱۸.....	عفاف در اصطلاح
۲۱.....	عفاف در قرآن
۲۱.....	واژه عفاف در قرآن
۲۷.....	استعفاف رجحانی یا استعفاف استحبابی
۳۴.....	حیا در معنا
۳۶.....	حیا در قرآن
۳۷.....	ارتباط عفاف و حیا
۳۹.....	مفهوم خجالت
۴۰.....	تفاوت حیا با خجالت
۴۱.....	رابطه حجاب و عفاف
۴۴.....	روند طرح موضوع عفاف و حجاب در سوره مبارکه احزاب
۴۴.....	روند طرح موضوع عفاف و حجاب در سوره مبارکه نور
۴۵.....	اهمیت عفاف
۴۶.....	نقش فطرت در عفاف
۴۷.....	نقش تقوا در عفاف
۵۴.....	نقش تربیت در عفاف
۵۵.....	عفاف فضیلتی برای مرد و زن
۵۶.....	آثار عفاف

آرامش روحی فرد و جامعه (بهداشت روانی).....	۵۷
پایداری نظام خانواده	۵۷
قناعت	۵۷

فصل دوم: الزامات عفاف

مقدمه	۶۱
عفاف در کردار (عفت در رفتار)	۶۱
عفت در پوشش	۶۱
نقش مردان و پسران در حفظ حجاب	۸۶
عفت در نگاه	۸۸
عفت در راه رفتن	۹۴
عفت در زینت	۹۶
عفت در خوردن	۱۰۰
عفت جنسی	۱۰۴
عفت در بعد مادی (عفاف در حالت فقر و عفاف در حالت غنا)	۱۲۰
عفاف در حالت فقر	۱۲۰
عفاف در حالت غنا	۱۲۴
عفاف در گفتار (عفت در کلام)	۱۲۵
مصافحه و شوخی	۱۲۹
عفاف در اندیشه (عفت فکر)	۱۳۱

فصل سوم: بررسی جایگاه عفاف در حکومت اسلامی و قوانین آن

مقدمه	۱۳۷
حقوق و تکالیف دولت اسلامی	۱۳۸
از نگاه قرآن کریم	۱۳۹
از نگاه روایات	۱۴۰
از نگاه فقها	۱۴۱

از نگاه عقل.....	۱۴۴
جایگاه حدود.....	۱۴۷
پیشینه حکومت اسلامی و مسلمین در باب امر به معروف و نهی از منکر.....	۱۴۷
وظیفه امر به معروف و نهی از منکر.....	۱۴۹
وظیفه محتسب در بازداشتن مردم از موارد شک و تهمت.....	۱۴۹
وظیفه محتسب بر حفظ عفت عمومی و محل عبور و مرور زنان.....	۱۵۰
قاعده «التعزیر لکل عمل محرم».....	۱۵۲
تعزیر در لغت.....	۱۵۳
تعزیر در قرآن.....	۱۵۳
تعزیر در روایات.....	۱۵۴
تعزیر در اصطلاح فقها.....	۱۵۴
هدف تعزیر.....	۱۵۴
حق یا وظیفه بودن تعزیه نسبت به حاکم یا قاضی.....	۱۵۵
جایگاه عفاف در قوانین و حقوق اجتماعی.....	۱۵۹
خاستگاه عفاف در قانون فعلی.....	۱۶۰
بررسی مفهوم جرم.....	۱۶۳
مفهوم فقهی جرم.....	۱۶۳
مفهوم حقوقی جرم.....	۱۶۳
مقایسه مفهوم فقهی و حقوقی جرم.....	۱۶۴
اصل احراز جرم در حقوق کیفری.....	۱۶۵
تصویب قانون مناسب و متعادل.....	۱۶۸
کلام آخر.....	۱۷۰
منابع.....	۱۷۲

مقدمه

فضایل اخلاقی سرمایه نجات و رستگاری انسان و رساننده او به سعادت جاوید است در مقابل، رذایل اخلاقی موجب بدبختی و شقاوت همیشگی وی است از این رو پاک ساختن نفس از رذایل و آراستن آن به فضایل از مهم ترین واجبات است پس بر هر خردمندی لازم است که در رشد و پرورش فضایل اخلاقی که از جانب شریعت به ما رسیده است کوشا باشد.

یکی از فضایل اخلاقی مورد تأکید اسلام «عفاف» است. اهمیت عفاف بدان خاطر است که به عنوان یک حالت درونی که از فطریات انسان سرچشمه می گیرد بهترین عامل برای کنترل و تعدیل شهوت است البته نه معنای عام آن که به اشتباه فقط شهوت جنسی را شامل می شود. عفت امری است که خداوند متعال آن را در وجود هر فرد قرار داده است بنابر این انسان به آن میل و رغبت دارد. توجه به مسئله عفاف و توصیه به رعایت آن، لزوم پرهیز از چشم چرانی و یا خودنمایی افراد، رعایت حریم های بین زن و مرد در گفتار و برخورد های اجتماعی نشان از اهمیت این موضوع در جامعه اسلامی دارد. بی شک بنیان نهادن خانواده سالم و پاک و همچنین اجتماعی دارای نیروی انسانی کارآمد محصول بروز توانمندی های زنان و مردان در محیطی اخلاق مدار حاصل خواهد شد. بروز مشکلات متعدد به ویژه در حوزه اجتماعی و خانوادگی نظیر؛ از هم پاشیدگی خانواده ها، طلاق، اداره خانواده به صورت تک والدی، گسترش بیماری های مقاربتی، افزایش بیماری های روحی و روانی، از بین رفتن ارزش های اخلاقی، شکستن حدود الهی و کاهش تمایل به تشکیل خانواده از مشکلات دنیای امروز در کوچک شمردن عفاف است.

مسئله احیای ارزش های اصیل اخلاقی و بازگشت به اصول فراموش شده اسلامی شرط لازم برای حاکمیت بخشیدن به اسلام در جامعه است. اسلام به عنوان یک دین الهی راه و رسم کامل و جامعی برای زندگی انسان در جهات و ابعاد گوناگون دارد. دستورات اسلام قوانینی خشک نیست بلکه روش علمی برای زندگی فردی- اجتماعی و مادی- معنوی انسان است به طوری که در تمام زمینه ها الگوی لازم را در اختیار او قرار می دهد پس فرهنگ سازی در نظام اجتماعی و ایجاد تحول فرهنگی در جامعه، تابع اصول آیین هایی است که بی توجهی به آن اصول و زیر پا گذاشتن آن آیین چه بسا به نتیجه عکس بیانجامد. اسلام یک نظام دینی است که بر فرهنگ، باورها و اخلاق مردم اثر بنیادین گذاشته به همین دلیل با ایجاد تحول مثبت در

فرهنگ جوامع گوناگون به موفقیت‌هایی دست یافته است. اسلام در برخورد با جوامع انسانی اصولی مانند میانه‌روی، مدارا، تدرج و حفظ کرامت و عزت انسانی و روش‌ها و آدابی مانند الگوسازی و موعظه را مبنای کار خود قرارداده و از مواردی که بر آن توصیه و گوشزد داشته «عفاف» است. دستیابی به نظام فکری قرآن کریم در طراحی روابط زن و مرد در جامعه و در پی آن تدوین اصول و الگوهای عینی و عملی تنظیم روابط اجتماعی زن و مرد، از بایسته‌های پژوهش در دوران کنونی است. امروز باید مصداق‌های عمل صالح را در عرصه‌های گوناگون جامعه به‌خوبی تبیین کرد. بدین ترتیب با طراحی جایگاه حقیقی زن و مرد می‌توان زمینه را برای تحقق حیات طیه انسانی فراهم ساخت و شاهد اجرای کلام خداوند بود که «هر کس از مرد و زن عمل شایسته کند و مؤمن باشد او را زندگی نیکو دهیم و پاداششان را بهتر از آنچه عمل می‌کرده‌اند می‌دهیم.»^۱

طراحی و تدوین الگوی گسترش فرهنگ عفاف مبتنی بر مبانی دینی به‌ویژه مبانی برآمده از قرآن کریم از ضرورت‌های جامعه و نظام اسلامی ما است. تکیه بر اصول و چارچوب‌های برگرفته از قرآن در گسترش پاک‌دامنی تأثیر بسزایی خواهد داشت اما عدم نهاده‌سازی و فراهم کردن زیرساخت‌های معنوی برای مسئله عفاف بزرگ‌ترین آسیبی است که در این زمینه وجود دارد. این آسیب در چهار عرصه تبیین، تبلیغ، تربیت و ترویج ظاهر می‌شود ظهور این آسیب‌ها نیز مولود ضعف و ناکارآمدی سیاست‌گذاری‌های خرد و کلان در سه محور: وضع قوانین، حسن اجرا، نظارت و کنترل است.

از آن‌جاکه قرآن مجید با عرضه برنامه جامع سعادت بشر، بهترین راه هدایت و کمال را پیش روی او نهاده است دستیابی به الگوها و برنامه‌های قرآن کریم در دوره‌های گوناگون زندگی انسان اهمیت والا‌یی دارد بر این اساس شناخت مبانی و اصول قرآن کریم در ساماندهی زندگی دنیوی و اخروی بشر و حل معضلات مادی و معنوی او نقش اساسی ایفا می‌کند لذا از آن‌جاکه که دین مجموعه‌ای از عقاید، اخلاقیات و احکام است تحقق این الگو به‌طور کامل و همه‌جانبه بدون برقراری حکومت امکان‌پذیر نیست چراکه حکومت وظیفه دارد در مسئله گسترش عفاف، سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی کرده و با اجرای آن‌ها جامعه را به سوی رشد، تعالی و کمال پیش ببرد؛ در فرهنگ اسلامی معیار ارزش و کرامت انسانی رعایت حدود و تقوای الهی است.

پس از پیروزی انقلاب اسلامی و در راستای اسلامی کردن قوانین به‌ویژه در بخش جزائی کوشش‌های بسیاری به عمل آمد. قوانین جزائی سابق نسخ شده و مقررات جزائی جدیدی به‌طور تفصیلی و متفرقه مورد

تصویب قرار گرفت. در قوانین جدید نیز تغییرات شکلی و ماهوی بسیاری به عمل آمده است. با این همه در قوانین جدید نیز کاستی‌هایی وجود دارد و در مواردی با تحولات جدید و شرایط زمان و مکان انتخاب انطباق ندارد که این کاستی‌ها یا ناشی از نگرش خاص تصویب‌کنندگان این قوانین است یا متأثر از عدم تجربه قانون‌گذاری و اجرای بخش جزائی در تاریخ اخیر کشور است.

اهمیت عفاف

اهمیت مسئله عفاف از آن جهت است که به‌عنوان یک حالت درونی از فطرت انسان سرچشمه می‌گیرد بنابراین بهترین عامل برای کنترل و تعدیل شهوات است البته شهوت در معنای عام آن که مجموعه تمایلات و هواهای انسانی را شامل می‌شود نه فقط شهوت جنسی، چنان‌که به اشتباه از معنای عفاف برداشت شده است. با این همه واژه «عفاف» آن‌گونه که بایسته و شایسته است شناخته نشده به نحوی که با مراجعه به معنای عرفی دو واژه عفاف و حجاب مشاهده می‌شود که غالباً آن‌ها را به‌عنوان دو واژه مترادف و هم‌معنی به‌کار می‌برند و عقیقه همان محجبه و عفاف همان حجاب است که معنای پوشش و پوشیدگی را در بردارد. این در حالی است که حجاب نماد بیرونی عفاف است که با این توصیف، حجاب یکی از اجزای تشکیل‌دهنده عفاف به شمار می‌رود و همه آن نیست و داشتن حجاب لزوماً به معنای داشتن عفاف نیست و با تحقق حجاب بیرونی قطعاً عفاف درونی محقق نمی‌گردد و رابطه این دو مفهوم عموم و خصوص مطلق است یعنی عفاف اعم و حجاب اخص است و عفاف علاوه بر حجاب دارای اجزای دیگری نیز هست که با تحقق حجاب و این اجزا عفاف به‌صورت کامل محقق می‌شود.

حیا نیز مانند عفاف، صفتی پسندیده و خصیصه‌ای ممدوح است که حضور آن در انسان منشأ کمالات و برکاتی است. قرآن کریم پیوند این دو صفت را در داستان حضرت آدم، حضرت موسی، حضرت یوسف علیه السلام، حضرت مریم، دختران حضرت شعیب و ساره همسر حضرت ابراهیم علیه السلام بیان می‌کند. امام علی علیه السلام می‌فرماید: همانا حیا و عفت از خلق‌های شایسته ایمان است و آن دو از خصلت آزادگان خوی نیکان است.^۱

همان‌گونه که تربیت ذهنی و اندیشه‌ای (مثل علم منطق) گردش ذهن را کنترل می‌کند تربیت اخلاقی با محوریت حیا و عفت نیز تنظیم‌کننده و ناظر بر رفتار انسان در محدوده حریم روابط با دیگران خواهد بود. از آنجایی که رفتارها و منش افراد جامعه دچار تغییر و تحول می‌شود و این مسئله نیازمند کنترل و ایزار بازدارندگی می‌باشد نیاز است به تحلیل و بررسی این مهم و جایگاه آن در قانون جمهوری اسلامی ایران پرداخته شود.